

Вінницький національний технічний університет
Кафедра філософії та гуманітарних наук,
Факультет електроенергетики та електромеханіки

Філософсько-світоглядні засади сучасної науки й цивілізації
(Обов'язковий)

III (освітньо-науковий) рівень вищої
Доктор філософії

Освітня програма всі

Спеціальність всі

Викладач: д. філос. н. проф. Хома О.І.

Мова викладання: українська

Семестр - 1

Кредитів ЕКТС -3

Лекцій - 25 год.

Практичних - 17год.

Самостійна робота - 48 год.

Вид контролю: диф. Диф. залік

Передумови для вивчення - Дисципліна «Філософсько-світоглядні засади сучасної науки й цивілізації» базується на знаннях, отриманих з таких дисциплін як «Філософія».

Мета викладання дисципліни:

- формування у слухачів знань у галузі філософсько-світоглядних засад сучасної науки й цивілізації;
- ознайомлення студентів з філософсько-світоглядними засадами сучасної науки й цивілізації, з основними поняттями та проблемами цієї галузі, а також з основними стратегіями етичної поведінки вченого;

– вивчення основних філософсько-світоглядних проблем, пов'язаних з наукою сучасної цивілізації;

Компетентності: (тільки для обов'язкових, беруться з відповідної ОПП)
Здатність розв'язувати світоглядні задачі на теоретичному рівні.

Здатність до абстрактного мислення.

Результати навчання: (тільки для обов'язкових, беруться з відповідної ОПП)
сформувані та збагатити культуру мислення та світоглядну культуру студента (оперування поняттями і судженнями, визначення суттєвого, розкриття взаємозв'язків і протиріч; застосування розмаїття методологічних підходів до істини і взаємодії зі світом) та її практичне застосування у самостійних роздумах, поглядах, переконаннях;

– сформувані у слухачів уявлення про співвідношення філософсько-світоглядних засад і динаміки сучасної науки й цивілізації;

– розкрити сутність взаємозв'язків основних світоглядних цінностей і їх взаємодії із науковим знанням;

– показати ключові моральні проблеми взаємодії науки та сучасної «цивілізації науки»;

Тематика

Змістовий модуль 1. Наука як складник розвитку суспільства .

Тема 1. «Проблема вагонетки»: світоглядний компонент в інтерпретації «фактів»

Проблема практичного характеру світоглядних питань. Поняття світогляду. Моральні міркування і технічних прогрес.

Питання смерті і смерті Д. Едмондса. Утилітаризм як «арифметика» людського щастя. "Консеквенціалізм" і "деонтологія".

Проблема "об'єктивної моралі": реальність чи утопія. Генеалогія моралі.

Тема 2. Проблема найвищих цінностей у філософії та науці. Дискусії довкола «наукового світогляду».

Проблема цінностей і цінність як проблема. Критерії цінностей у філософії і науці.

Істина як цінність: філософський і науковий аспекти.

Аксіологія. Поняття цінності та оцінки.

Об'єктивістська і суб'єктивістська концепції цінностей

Наукова картина світу і проблема пріоритетів.

Соціологія науки; її зв'язок з етикою і мораллю.

Тема 3. Взаємозв'язок технологічного і світоглядного розвитку: основні технологічні революції в історії людства і їхні соціальні наслідки.

Техніка і технології в історії людства. Поняття прогресу і науковості; багатоманітність їх трактувань. Наукова модель світорозуміння і наукова картина світу. Аксіологічний аспект технічного розвитку.

Соціологія науки. Парадигмальність наукового знання як феномена соціального виміру. Проблема визначення наукової революції. Структура наукової революції(Т.Кун)

Тема 4. Перспективи штучного інтелекту та можливі загрози статусу людини як рушія історії.

Проблематичність поняття «природа людини». Співвідношення понять штучний і «природний» інтелект.

Сучасні проекти створення штучного інтелекту: проблеми і перспективи. Людина у світі "AI".

Технологічна сингулярність і майбутнє людства.

Змістовий модуль 2. Сучасні наука та технології як генератор світоглядних викликів.

Тема 5. Нейронауки, свідомість, морально-правовий устрій

суспільства.

Наука: від ціннісної нейтральності до соціокультурної активності.

Екологія: від конкретної науки до широких соціокультурних застосувань.

Соціальне прогнозування, його проблеми і роль науки у їхньому розв'язанні. Римський клуб, Кіотський протокол, моделі кліматичних змін та їхнє значення

Тема 6. Проблема «наукового» створення цінностей: еґеніка, марксизм, трансгуманізм.

Проблема визначення поняття цінність. Цінності як константа людської історії. Проблема універсальної нормативності. Цінності в релігії, філософії, науці. Еволюція ціннісних систем.

Цінності та релятивізм: софісти, маркіз де Сад, марксизм, ніцшеанство. Сучасні науки і «традиційні цінності».

Природа людини і природа моралі. Розуміння життя і його цінності в системі культури. Перспективи імортальності. Проблема цінностей і моралі в світі науки: еґеніка і трансгуманізм. Соціальне проектування і нова мораль: марксизм.

Тема 7. Аналіз співвідношення наукового розвитку і суспільного устрою в основних футурологічних концепціях сучасності.

Футурологія та ціннісні аспекти сучасної ідентичності. Соціальні ефекти біотехнологій і перспективи людського «Я».

Соціально-політичні системи світу майбутнього: утопія чи антиутопія.

Тема 8. Відповідальність і світоглядна компетентність сучасного вченого

Глобальні проблеми сучасності та роль науки в їхньому розв'язанні.

Відповідальність вченого та відповідальність інженера. Феномен глобального світу.

Соціальне прогнозування, його проблеми і роль науки у їхньому розв'язанні. Римський клуб. Поняття ризику. Ризики нових відкриттів і нових технологій: їхня оцінка та можливості подолання ризиків.

Контроль

Поточний контроль проводиться шляхом написання творчих робіт

або тестів.

Підсумковий контроль знань студентів проводиться шляхом складання диференційованого заліку за темами, що охоплюють весь курс дисципліни.

Диференційований залік може проводитись за допомогою усного опитування

та/або тестів.

Оцінювання результатів навчання

Вид роботи	Змістовний модуль		Залік
	1	2	
1. Виконання практичних завдань	37	37	
Всього	37	37	26

Політика курсу

Викладач та всі здобувачі, що вивчають цей курс, зобов'язуються дотримуватись норм та правил зазначених у таких документах Кодекс етики ВНТУ, Положення про академічну доброчесність у ВНТУ, Положення про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ВНТУ та розуміють, що за їх порушення несуть особисту відповідальність.

Базові інформаційні ресурси

1. Баумейстер А. Буття і благо. – Вінниця: Т.П. Барановська, 2014.
2. Влодарський А. Бог вже існує // URL: < <http://zbruc.eu/node/58310>>
3. Дамасіо А. Таємниця свідомості // URL: < https://www.ted.com/talks/antonio_damasio_the_quest_to_understand_consciousness/transcript?language=uk>

5. Кайку М. Візії: Як наука змінить XXI сторіччя. – Львів: Літопис, 2004.
6. Кайку М. Фізика майбутнього. – Львів: Літопис, 2013.
7. Кривенко С. Чи можливі вольові рішення? // URL: <<http://zbruc.eu/node/54197>>
8. Нова форма штучного життя // URL: <<https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/nova-forma-shtuchnogo-zhittya>>
9. Петрушенко В.Л. Філософія. Курс лекцій. – Львів: Новий Світ 2000. – 2007.
10. Ратніков В.С. Основи філософії науки і філософії техніки: навчальний посібник. – Вінниця: ВНТУ, 2012. – 291 с.
11. Ратніков В.С., Макаров З. Ю. Історія та філософія науки. Хрестоматія. – Вінниця: Нова книга, 2009. – 416 с.
12. Сепетий Д. Свідомість як суб'єктивність: таємниця Я. – Запоріжжя, ЗНМУ, 2011.
13. Синиця А. (Ред.). Антологія сучасної аналітичної філософії, або жук залишає коробку. – Львів: Літопис, 2015.
14. Хома О. Мислення: теорії та експерименти // URL: <<http://innovations.com.ua/ua/articles/mark/19760/mislennya-teoriji-ta-eksperimenti>>
16. Чалмерс Д. Аргумент 1: Логічна можливість зомбі (переклад з англійської А. Леонова) // Філософська думка, 2015. – С. 60-67.
17. Чалмерс Д. Лицем до лица з проблемою свідомості // Актуальні проблеми духовності. – Кривий Ріг, 2013. – Вип.14. – С.121-152.
18. Шмідт Е., Коен Дж. Новий цифровий світ: як технології змінюють державу, бізнес і наше життя. – Львів: Літопис, 2015.
19. Штучний інтелект // URL: <<http://osvita.ua/vnz/reports/psychology/10119/>>
20. Chalmers D. The Conscious Mind: In Search of a Fundamental Theory (1996). Oxford: Oxford University Press, 1996.
21. Libet B. Reflections on the Interaction of the Mind and Brain. In: Progress in Neurobiology. – 2006. – № 78. – P. 322–326.

